

Nr 2.

Ankom till riksdagens kansli den 29 september 1939 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med hemställan om riksdagens gillande av förordnande jämlikt 1 § allmänna förfogandelagen den 22 juni 1939 (nr 293).

Genom en den 6 september 1939 dagtecknad, till andra särskilda utskottet hänvisad proposition, nr 5, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över justiedepartementsärenden, föreslagit riksdagen att gilla det av Kungl. Maj:t den 6 september 1939 meddelade förordnandet, att vad i 2—22 §§ allmänna förfogandelagen den 22 juni 1939 (nr 293) stadgas tillvidare skall äga tillämpning.

Bestämmelserna i 2—22 §§ nyssnämnda lag skola jämlikt 1 § i lagen äga tillämpning allenast när Konungen vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden därom förordnat. Har dylikt förordnande meddelats under tid, då riksdagen ej är samlad, och blir ej förordnandet av nästföljande riksdag inom trettio dagar från riksdagens början gillat, skall detsamma upphöra att lända till efterrättelse efter utgången av nämnda tid.

Med stöd av allmänna förfogandelagen har Kungl. Maj:t genom kungörelse den 6 september 1939 (nr 624), vilken omedelbart trätt i kraft, förordnat, att vad i 2—22 §§ i lagen stadgas tillvidare skall äga tillämpning.

I propositionen anför föredragande departementschefen, statsrådet Westman, följande:

»Under nu rådande, av det europeiska stormaktskriget föranledda utomordentliga förhållanden i vårt land är det av den största vikt, att Kungl. Maj:t erhåller den möjlighet som allmänna förfogandelagen erbjuder att tvångsvis vidtaga erforderliga produktions- och konsumtionsreglerande åtgärder, i den mån icke genom frivilliga överenskommelser med producenter och andra en tillfredsställande ordning kan skapas. Det är med hänsyn härtill som Kungl. Maj:t denna dag meddelat nyssnämnda förordnande. För närvarande kan icke överblickas under vilken tid detsamma bör gälla. På grund av innehållet i 1 § i lagen skall tillfälle beredas riksdagen att taga ställning till det sålunda meddelade förordnandet.»

I propositionen nr 284 till innevarande års lagtima riksdag med förslag till allmän förfogandelag m. m. anförde föredragande departementschefen bland annat:

»Det torde vara uppenbart, att under utomordentliga situationer en allmän förfogandelagstiftning icke kan undvaras. Visserligen är det önskvärt, att de

regleringar med avseende å produktion och konsumtion, som vid dylika tillfällen kunna finnas erforderliga, såvitt möjligt ske med stöd av frivilliga överenskommelser. Med hänsyn, bland annat, till den organisation, som numera i motsats till förhållandena under det senaste världskriget är uppbyggd för avsättningen av de viktigaste livsmedlen från jordbruksproduktionen, torde också större möjligheter till frivilliga överenskommelser vara för handen än under nyssnämnda kristid. I sista hand måste emellertid medel finnas att även utan enskildas biträde kunna vidtaga åtgärder, vilka ur det allmännas synpunkt framstå såsom nödvändiga och ändamålsenliga.

En lagstiftning av den art, varom här är fråga, måste uppenbarligen lämna möjlighet att snabbt, smidigt och effektivt ingripa med de åtgärder, som påkallas av de skiftande förhållanden, vilka kunna uppkomma vid ett krisläge. Det synes därför ofrånkomligt att giva en dylik lagstiftning en avsevärd räckvidd. Lagstiftningen bör emellertid komma till användning endast i utomordentliga situationer och på grund av synnerligen starka skäl. Förfoganden med stöd av densamma böra självfallet icke givas större omfattning än som oundgängligen påkallas av förhållandena.»

Utskottet.

Förevarande proposition avser jämte de i utskottets utlåtanden nr 3—7 behandlade propositionerna riksdagens medverkan till ikraftsättandet av vissa av de vid årets lagtima riksdag beslutade lagarna rörande krisåtgärder av olika slag. Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot det av Kungl. Maj:t i den nu till behandling liggande propositionen, nr 5, framlagda förslaget om gillande av ikraftsättandet av den allmänna förfogandelagen. Med hänsyn till att de skilda bestämmelserna i denna lag så nyligen behandlats av riksdagen, har utskottet icke ingått i någon prövning av frågan huruvida lagens bestämmelser i allo äro anpassade efter de nu inträdda förhållandenas krav; då lagen är tidsbegränsad till och med den 31 mars 1940, blir redan nästa års lagtima riksdag, därest förlängning av lagstiftningen ifrågakommer, i tillfälle att verkställa den prövning, som i nämnda avseende kan finnas erforderlig. I nu rådande läge träder frågan om vårt lands varuförsörjning alltmer i förgrunden. I anslutning till uttalandet i förevarande proposition, att det under nuvarande förhållanden är av den största vikt, att Kungl. Maj:t erhåller den möjlighet som allmänna förfogandelagen erbjuder att tvångsvis vidtaga erforderliga produktions- och konsumtionsreglerande åtgärder, i den mån icke genom frivilliga överenskommelser med producenter och andra en tillfredsställande ordning kan skapas, vill utskottet erinra om att vid lagens tillkomst av första lagutskottet i dess av riksdagen godkända utlåtande anfördes, att det borde vara en huvuduppgift för lagstiftningen att tjäna som medel för åvägabringande av godvilliga överenskommelser i lagstiftningens syfte.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte gilla det av Kungl. Maj:t den 6 september 1939 meddelade förordnandet, att vad i 2—22 §§

allmänna förfogandelagen den 22 juni 1939 (nr 293) stadgas tillvidare skall äga tillämpning.

Stockholm den 29 september 1939.

På andra särskilda utskottets vägnar:

S. LINNÉR.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Linnér, Hagman, Linder, Heiding, Norman, Sederholm, Gärde, Wistrand, Karl Johan Olsson, Löfvander, Strand och Sten*;

från andra kammaren: herrar *Lindqvist, Hedlund i Östersund, Skoglund, Olsson i Mellerud, Ryberg, Olovson i Västerås, Liedberg, Molander, K. A. Westman, Lindberg i Stockholm, Berg och Åqvist*.